

AT HAVE DET GODT
og
noget om
IKKE AT HAVE det GODT og at *FÅ DET GODT IGEN*

Oplæg 19.nov 2024 DCUM Odense

Kim Rasmussen – Center for Daginstitutionsforskning

Roskilde Universitet – Institut for Mennesker og Teknologi

En indledende fortælling

Allerede 1. dag på feltarbejde skete noget interessant !

Barn 1: *Er du morfar?*

Barn 2: *Hvem skal du hente?*

Barn 3: *Hvad skal du?*

Kim: *Jeg skal se, om børnene har det godt?*

Barn 3: *"Lige før havde Cornelius det ikke så godt, - men nu har han fået det godt igen."*

POINTER med eksemplet

- Børnene følger med i, hvordan de andre børn har det!
- De er **nysgerrige** på hinanden og **følger med** i hinandens liv
- Mange børn ved ofte noget om, hvordan de andre børn har det!
- Dvs. børn **er vidende** om, hvordan de andre børn har det!
- BØRN synes at dele en form *for* **INTERSUBJEKTIV BEVIDSTHED;**

Oplæg i 3 dele

- 1. Projektets formål, antagelser, teser, metoder
- 2. Eksempler, fund og pointer – om *at have det godt*
- 3. Fund og pointer – vedrørende ikke *at have det godt*

1. Del

OM PROJEKTET

Projektet ville:

- Gå op imod den dominerende lærings-dagsorden
- Være et alternativ til standardiserede trivselsundersøgelser
- Skabe viden om hverdagsfænomenet ”at have det godt”
- Ikke fokus på ”glædesmæssige top-præstationer”, men på kropslig væren

Projektet tog afsæt i et grundlæggende **spørgsmål** og en **tese**:

- *Hvad er det vigtigste i børns hverdag?*
- *Er det ikke, at børn har det godt?*

Om projektet

Kendetegn:

- et *langvarigt feltstudium* (2016 - 17) i en børnehave i større provinsby
- *invitation til og inddragelse af børn som centrale informanter* (børn ml. 3 og 5½ år)
- metode: *visuel etnografi* – at beskrive børns institutionsliv bl.a. via fotos
- + *flere empiriske metoder*; (uddybes senere)
- Projektets **børneperspektiv; 2-delt:**
 - A; *-børnenes eget perspektiv og ytringer* på deres liv og hverdag i institutionen
 - B; *-mit perspektiv på børnene*: ”Følg børnene”, - fokus på krop, -gøren, -lyde...leg

Desuden:

Mit feltstudium og projekt var i dialog med andre projekter;

udført af mine kollegaer: - P.Juhl, - T.Gitz-Johansen, - N.Chimirri : publiceret i bogen - *”Har du det godt”* 2019

Flere empiriske metoder blev anvendt

a: Observation / deltagende observation

b: Skrevne feltnoter, fotografiske feltnoter, video-klip

c: Gående interviews

1. *Vil du vise mig, hvor du har det godt i børnehaven?* (STED)
2. *Vil du vise mig, hvad du laver, når du har det godt?* (HANDLING)

d: Børns fotografering og egne fotos (photo-voice)

e: Foto-eliciterede børneinterviews

Et tema opstod undervejs: når børn ikke har det godt!

3. *Prøv at fortælle, hvad du gør for at få det godt igen, hvis du ikke har det godt?*

OBS:

Børnenes fotos af "*at have det godt*" og deres *måde at fotografere* på
afveg ofte
fra mine fotos ("fotografiske feltnoter")

gæt selv hvilke fotos, der er børnefotos?

2

Fund og pointer

At have det godt – er et komplekst fænomen

Hvordan fremstilles de mange pointer?

1. Først lidt om konteksten (børnehaven)
2. Så eksempler fra de **gående interviews** med individuelle børn: **FØLG et BARN!**
3. Mønstre i materialet: **Børns skiftende relationer til:**
 - Kammerater* - men også ”pauser”: *at være for sig selv*
 - Ting/legetøj* - både børnehavens ting, men *også egne medbragte ting*
 - Steder og rum* - inde, ude – og ude på tur – men især *børns egne steder!*
 - Pædagogerne* - de omtales for deres individuelle kvaliteter (*musik, leg/spil,*)
 - Ud af det blå kom; ”*det grønne*” – og *dyrene* (*kaniner, høns, kanariefugle*)
 - Enestående fremhævelser* (madkassen, lillesøster der kommer og henter, kropsbevægelser.....)

Det metodiske princip: **Følg barnet**

Barnets krop viser vej til de aktiviteter og steder, hvor barnet har det godt

Med ALF 3½ år som eksempel – han guider mig rundt ude på børnehavens legeplads (fotoserie)

Alfreds foto (børneperspektiv):

”Det er ved rutsjebanen”.

”Her kan man lege alle mulige ting”.

”Det er Herbert”. (en ven og legekammerat).

”De leger med sand.”

**Mit foto (voksenperspektiv) af
rutsjebanen og sandkassen**

Alf: *Det er Gitte – vi leger med biler...*

”Det grønnes betydning”

3 fotos - eks på en æstetisk dimension i hverdagen,
som Alf synes at associerer med ”at have det godt”

NB: Alt ”det indendørs” ikke er med er det pga. tid og omfang

POINTER OPSUMMERET: *at have det godt* er forbundet med mange personer (børn & voksne), steder, ting, kropslige bevægelse, frihed....

AT HAVE DET GODT - opsummeret i mønstre/kategorier i materialet

- Kammerater
- Ting og legetøj
- Steder og rum
- Pædagogerne og deres særlige kvaliteter
- ”Det grønne” og dyrene
- Det ene-stående

- Børns selvbestemte aktiviteter - ofte med venner / i lege-gruppe-fællesskaber
- Børn i selskab med sig selv og ting/artefakter (fx bøger, legetøj, samlekort, dyr....)
- Børns deltagelse i aktiviteter og lege organiseret af de voksne (kropslege, spil, tur-tagning, årstids-temaer...)

Hvis der er tid: se udvalgte eksempler - 6 slides

Kompleksitet og mønstre i det empiriske materiale: børnenes sociale relationer til kammerater og til voksne:

Relationen til venner / andre børn

**Relationen til voksne – i forskellige
situationer hen over dagen**

Mønstre i materialet

Relation til ting (fx fundne natur-ting)

Relation til ting (ønskede børnekultur-ting)

Mønstre i materialet (fællesskab eller at være med sig selv)

At lave noget sammen i et **socialt fællesskab**

At være sig selv – at hvile, koble af,
”snuse rundt”, kontemplativ adfærd

Mønstre i materialet

Fællesskab / ritualer / atmosfære

Små individuelle sanseoplevelser

"må man gerne komme sand på blusen"?

Mønstre i materialet: voksnes tiltag & børneinitierede tiltag

pædagogisk organiserede bevægelses-lege

Børns selvvalgte og spontane bevægelseshandlinger
(steder/tings invitation – (affordances))

1. Kan alle de konkrete eksempler generaliseres til én overskrift/et begreb?
2. Kan fænomenet ”at have det godt” ikke kvalitet-måles?

Svar 1: egentlig ikke
– det ville være at reducere og forsimple
fænomenet ”at have det godt”

**Svar 2: *projektet* er et ANTI-målings projekt, der ikke
ønsker at trække opmærksomheden væk fra ”det særlige”,
det komplekse, øjeblikket, resonans-relationer, og følelserne
i deres kontekst.**

3. Del

at have det godt synes dialektisk forbundet med fænomenet

ikke at have det godt
og at få det godt igen

3 små eksempler

Når børn momentvis ikke har det godt

Hvad viser og fortæller børn om dette?

Hvad gør de for at få det godt igen?

Efter flere måneders feltarbejde fremkom:

- **mønstre** af ikke at have det godt i forskellige situationer

Typiske situationer

- Når forældrene skal gå og de forlader børnehaven – når børn savner deres forældre
- Når børns forventninger brydes (fx fordi de vil med på tur, men må blive tilbage)
- Når et barn udelukkes, drilles, skældes ud eller råbes af - af andre børn,...
- Når kroppen gør ondt (dvs. hvis barnet har slået sig)
- Når børn føler sig sløje, er syge eller er meget trætte...
- Når børn overværer andre børn, der ikke har det godt (medfølelse/empati, intersubjektiv indlevelse)

Fotos er fra nettet – ikke fra projektet

Et stærkt mønster: mange børn det ikke godt, når de skal sige farvel til mor / far

1. SPØRGSMÅL: -Bliver du nogle gange ked af det, når mor eller far skal gå fra børnehaven? -Hvad gør du for at få det bedre?	Ex. på nogle af børnenes svar
Pige (5 år)	Jeg <u>er aldrig ked af det</u>
Dreng (4 år)	Jeg <u>går hen til</u> Liva (en ven) og leger med LEGO
Pige (4 år)	Jeg græder ikke så tit – kun en gang om ugen. Så vil jeg gerne <u>være lidt alene</u> . Kim: <i>Hvad så bagefter?</i> Så går jeg hen til nogle andre og <u>spørger</u> , om de vil lege med mig (hun har 4 venner)
Pige (5 år)	<u>Så bliver jeg trøstet</u> af de voksne
Dreng (5 år)	Jeg <u>tager</u> min bamse, eller også <u>går jeg ud</u> til kaninen og <u>leger</u> med den.

POINTE: Børn har **individuelle og varierede teknikker til at mestre**, når de ikke har det godt

SP: HVOR GODT KENDER VI TIL, HVAD DER VIRKER FOR DET ENKELTE BARN?

SP: ER VI OPMÆRKSOMME PÅ HVIS BARNET UDVIKLER NYE MÅDER AT MESTRE SINE FØLELSER?

Opsummering: Når børn ”ikke har det godt”

- Børn reagerer individuelt forskelligt
- Børn har individuelt udviklet forskellige ”teknikker” til at mestre situationerne
- Børnene ved ofte og kan selv udtrykke, hvad der hjælper dem!
- Ufærdigt udkast til en typologi for, hvad der hjælper:
 - Nogle børn reagerer fysisk aktivt og handlende (*opsøger* venner og leg)
 - Nogle børn er mere afventende og kropslige passive - (*behov for trøst* af voksne, dyr/tøjdyr...)
 - Nogle børn har behov for at være for sig selv (*”Jeg vil gerne være lidt alene”*)

Hvad der hjælper – er ikke et statisk fænomen, -det kan ændre sig over tid og fra situation

TAK FOR OPMÆRKSOMHEDEN

og

ha' det godt